

Nayza moet aids-taboes eindigen

Op 12 februari loopt het storm bij het Plaza Resort. De spraakmakende film Nayza is compleet uitverkocht en het enthousiasme is besmettelijk. Verzoeken stromen binnen van de Bovenwinden, Aruba, Curaçao, Suriname en zelfs uit Nederland. Nayza is een eigentijdse korte film over aids, zeer geschikt om aan kleine groepen te vertonen met gelegenheid tot discussie. Een geslaagde bewustwordingscampagne en een geweldig initiatief van de Bonaireaanse jeugd om aids en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) uit de taboesfeer te halen.

TEKST EN FOTO'S CHRISTEL COSIJN EN RICHELLE VAN DEN DUNGEN GRONOVIVUS

In gesprek met Dennis Martinus: „Samen met mijn broer David Martinus heb ik het script voor de film geschreven. We hoorden in onze omgeving van mensen die hiv-besmet waren. Het was niet zomaar een verzonnen verhaal. De kracht zit hem in de waargebeurde verhalen en de lokale spelers. Hierdoor komt de realiteit van aids erg dichtbij. Ons doel is jongeren bekend maken met de ziekte en de hulp die wordt geboden. Maar we vinden het ook belangrijk om de mythes en fabeltjes eromheen te ontcrachten. Deze film wordt gefinancierd met middelen van de Unesco en valt onder het programma Youth Visioning for Island Living (zie ook <http://youthvisioning.org>) om jongeren bewust te maken van de hiv/aids problematiek op de Caribische Eilanden. We zijn ons ervan bewust dat het altijd nog beter kan, maar voorlopig hebben we meer dan ons doel bereikt, want door diverse instanties en gemeenschappen buiten Bonaire wordt om de vertoning van Nayza gevraagd. Er moeten nog wel puntjes op de i worden gezet. Zo willen we graag een onderling aubredien en het verhaal nog wat verder uitschrijven. De scènes lopen nog niet vloeiend in elkaar over. Indien ook de andere eilanden, Nederland en Suriname de film gaan vertonen aan kleine gezelschappen, niet om te entertainen maar als voorlichting, is dat subliem. In Nederland mikken we op Antilliaanse jongerenorganisaties om met Nayza het gesprek op te maken en om zo openlijk mogelijk over seksualiteit en Aids te praten. Wij hebben voice-overs gedaan en de dialogen zijn nu duidelijker. Deze weet hebben wij een aangepaste versie van Nayza getoond op alle lagere scholen aan meer dan 200 kinderen van 10 tot 13 jaar. Ook hebben wij een quiz gehouden onder de leerlingen. De Scholengemeenschap Bonaire (SGB) staat ook op de agenda. Wij zijn benieuwd naar de discussies. Binnenkort komt Nayza ook op dvd uit. In maart hopen we via de Werk-groep aids Preventie Bonaire ten-

minste 200 jongeren bereid te vinden om zich te laten testen op aids. Jongeren kunnen zich opgeven bij mij of bij Vivian de la Noy.”

Vivian de la Noy is erg blij met alle aandacht die de Aids-problematiek op Bonaire door de film Nayza krijgt. 'Aids' staat voor Acquired Immune Deficiency Syndrome of immunodeficiëntiesyndroom. Aids is een ziekte die overgedragen kan worden via besmet bloed of geslachtsgemeenschap. In 1989 was er al wereldwijd aandacht voor de toen woedende aids-epidemie in Afrika, toen op Bonaire pas de eerste hiv-patiënt werd geregistreerd. Op advies van voormalig diensthoofd van de GGD, dr. Henk Welvaart, werd de Werkgroep Aids Preventie Bonaire (WAPB) opgericht. De la Noy is nu 15 jaar coördinator van WAPB. Ze maakt maandelijks live-radio-uitzendingen, folders en flyers, doet aan informatieverstrekking en educatieve voorlichting, carnavalcampagnes, organiseert een internationale aids-dag, en geeft workshops en trainingen ten behoeve van de bewustmaking van Bonaire ten aanzien van hiv/aids/soa. De la Noy sprak ook, mede namens Bonaire Youth Outreach Foundation (BYOF), de gedeelde zorg uit over de toekomstige ontwikkelingen van zowel de preventie als de behandeling en counseling van hiv. Inmiddels werken er zes adviseurs voor WAPB. Zij ontmoeten patiënten, ieder met hun eigen verhaal. In sommige gevallen wordt de patiënt verstuurd door familie of partner. Niet alle aids-patiënten accepteren de geboden counseling. Het geloof speelt een onverminderd grote rol op het eiland. Zo klopte er een meisje aan met hiv. Zij wilde geen ontmoeting op kantoor in Antril, vlakbij de dokterskliniek, uit angst dat mensen haar in verband zouden brengen met aids. Ze wilde geen counseling of hulp. Gelukkig is ze zwanger, wende ze zich tot God. Ze wist zeker dat Hij haar genezing zou brengen. Het was immers niet haar schuld dat ze de ziekte had gekregen, maar van haar man die met anderen slipte. Deze fase heet de ontkenningfase.

Een gevaarlijke fase, zo blijkt, omdat zij uiteindelijk haar nieuwe vriend besmette. God had haar gebeden niet verhoord. Dit verhaal is geen uitzondering. Mede daarom moet het taboe over aids op Bonaire worden doorbroken. Daaronder valt niet alleen het stigmatiseren en discrimineren van aids-patiënten. Het bespreekbaar maken van de gevreesde ziekte evenals die van niet-dodelijke soa's moet preventief werken. Niet als angstmiddel maar als voorlichting. Wat kan je doen om aids of soa te voorkomen? Hoe ga je om met aids-patiënten? Met wie kan je contact opnemen als je vermoedt dat jij of iemand in je omgeving aids heeft of een andere soa?

Voorlichting begint met kennis. Het Caribisch gebied staat op de tweede plaats van de aids-wereldranglijst. Er geldt hier geen meldingsplicht, echter vorig jaar meldde zich een aantal jongeren tussen de 20 en 25 jaar met hiv. Er is inmiddels een EU-budget waardoor de samenwerking tussen diverse organisaties steeds beter geregeld wordt.

Interviews met De Nayza-crew Meralney Bomba, figuran, 19 jaar, havo, serverster. Op de vraag 'Ben je bang dat mensen denken dat jij aids hebt, omdat je in deze film speelt en meewerkt?', antwoordt Bomba: „Een beetje wel want ik krijg in de film ook de ziekte. Maar in het echt is dat niet zo. Maar ik ben er niet erg bang voor want ik weet dat het acteren is en het is niet 'echt'. En mensen zien me als een gewoon meisje dat niet zomaar dingen gaat doen om die ziekte te krijgen.”

Helen Wout: 21 jaar, schoolgeleider, acteren, ticketverkoop en PR beantwoordt ook enkele vragen.

Wat vond je van de reacties van het publiek? „Ik vond het niet leuk dat sommige jongeren alleen maar aan het lachen waren. Het is geen lachfilm.”

Wat is voordat je meespeelde in de film dat aids een groot probleem is op de Antillen? „Nee, door die film kreeg ik heel veel informatie over aids op Bonaire.” Daniëlla D. Bissessar, Nayza,

20 jaar, afkomstig van Trinidad, studeert medicijnen en chirurgie aan de Universiteit van de West Indies op Bonaire.

Wat vinden je ouders/familie dat je meewerkte aan een film over aids? „Mijn ouders vonden het echt een goed idee om een film over hiv te doen. Mijn ouders zeiden tegen me, voordat ik de rol accepteerde, dat zij vertrouwen hebben in mijn zienwijze en dat ik mijn eigen keuze moet maken. Ik ben hun erg dankbaar dat zij me toestemming gaven om als 'Nayza' te acteren. Vele ouders, vooral moeders, zouden meteen de andere kant op kijken als ze de woorden seks en aids horen.”

Heb je affiniteit met jouw persoonaal? „Ben jij begint met kennis. Het Caribisch gebied staat op de tweede plaats van de aids-wereldranglijst. Er geldt hier geen meldingsplicht, echter vorig jaar meldde zich een aantal jongeren tussen de 20 en 25 jaar met hiv. Er is inmiddels een EU-budget waardoor de samenwerking tussen diverse organisaties steeds beter geregeld wordt.”

Wat is je eigen standpunt? Hoe denk jij over onbeschermd vrijen? „Onbeschermd vrijen is hartstikke dom. Er zijn honderden ziektes die je kunt oplopen. Het risico is veel te groot.”

Wat vind je van mensen die aids krijgen. Is het altijd hun eigen schuld? „Nee, er zijn meer manieren om hiv te krijgen. Hiv is wel gemakkelijk te verspreiden als je niet voorzichtig bent, dus moet je je altijd beschermen. Niemand heeft de waarheid op 'n voorhoofd geplakt. Met een condoom vrijen is ook niet 100 procent veilig. Seksuele onthouding is veiliger, goedkoper en het maakt je leven veel makkelijker.”

Ken je mensen in je omgeving met aids? „Ja, zeker.”

Moeten beide partijen, seksuele partners, verantwoordelijkheid nemen? „Natuurlijk, zelfs dames hebben geen excuus. Koop zelf een condoom en bewaar het in je portemonnee als je seksueel actief wilt zijn. Als geen van beiden een condoom heeft, even geduld hebben en wachten tot de volgende keer.”

De cast van Nayza.

Wist je voordat je meespeelde in de film dat aids een groot probleem is op de Antillen? „Yup, dat wist ik wel. Het Caribisch gebied staat tweede op de lijst, na Afrika, met de meeste Aids-patiënten.”

Hangt er op jouw school een condoomautomaat? Zo ja, waar? „Ja, in de wc's.”

Jendric Janga, 17 jaar, camera, sound en editing, havo. „Op het technische gedeelte kon ik me goed uitleven. Mijn ouders waren erg trots op me en vinden het leuk als ik positieve dingen doe met BYOF. Ik vond het super dat ik ook filmen en dat het zo'n succes is geworden.”

Anonieme reacties van de Nayza-crew: Ken je mensen in je omgeving met aids? „Ja, niet in mijn omgeving maar op school.”

Wat is jouw visie op de aids-problematiek? „Mensen die aids hebben worden aan de kant gezet en net op dat moment hebben deze mensen hulp nodig. Het is zelig voor de mensen die dit hebben, ze worden soms veroordeeld. Iedereen gaat dan anders met hen om. Soms komt het door verkrachting. Er zijn heel veel mensen die er niet zelf voor hebben gekozen, ook door besmet bloed bijvoorbeeld.”

Wat is je eigen standpunt? Hoe denk jij over onbeschermd vrijen? „Ik vind dat als je onveilig vrijt, dan zijn alle gevolgen ook voor jezelf.”

Wat is volgens jou de goede manier om aids te voorkomen? „Seksuele onthouding. Geen seks voor het huwelijk.”

Wist je voordat je meespeelde in de film dat aids een groot probleem is op de Antillen? „Nee, na die film kreeg ik heel veel info over aids op Bonaire.”

Ben je bang dat mensen denken dat jij aids hebt, omdat je in deze film speelt en meewerkt? „Nee, want ik denk dat iedereen verstandig genoeg is om te weten dat het een film is met acteurs die acteren.”

Wat doet school aan voorlichting over aids? „Uhm, niks. Niet veel.”

Hangt er op jouw school een condoomautomaat? „Nee.”

Welke onderwerpen zou je nog meer bespreekbaar willen maken via een film? „Huiselijk geweld, tienerzwangerschap, kindermissie-handeling, familieproblemen, jongeren met piercings, pesten, homoseksualiteit en drugsverslaving.”

Ken je de fabels en onwaarheden over aids? Noem er een paar. „Er wordt beweerd dat als je een persoon die aids heeft een hand geeft, dan krijg je zelf aids. Dat je niet snel dood gaat als je aids hebt. Dat je aids kan krijgen door te drinken van iemands drankje die aids heeft en dat aids alleen in het buitenland bestaat. Je krijgt het hiv-virus door een besmette persoon te zoenen of aan te raken. Je gaat er direct aan dood.”

Het komt niet overal ter wereld voor, alleen in arme derdewereldlanden. Als je met een maand (jong kind, red.) vrijt, raak je dat virus kwijt.”

(Redactie: In Afrika misbruiken mannen Andreaan baby's om van hun aids te genezen, waardoor ook deze baby's worden besmet.)

Wat vond je van het publiek? De opkomst? „Wauwauw. Het was onverwacht. Het publiek was een enorme verrassing. Vooral voor Bonaire is dat bijzonder. Er waren erg veel mensen. We kregen veel 'response'. Er was zoveel animo, dat er twee dagen nodig waren om naar Nayza te kunnen kijken. Dus echt goed nieuws voor Bonaire.”

Algemeen

De weerstand tegen het condoom is deels verklaarbaar. Stond er vroeger in de kathedraal kerk bij wijze van spreken de doodstraf op het gebruik ervan, Nayza laat zien dat de doodstraf juist volgt door het niet gebruiken van een condoom. Condoomautomaten in de toiletten op school zijn zeker geen overbodige luxe en niet alleen met het oog op Aids. De beste manier om hiv te voorkomen, zo vindt het

merendeel van de filmcrew, is seksuele onthouding, op zijn minst tot het huwelijk. De fragmenten zijn vrij ruw verfilmd en het thema is nauwelijks geromantiseerd. De opnames lopen niet vloeiend in elkaar over en de scènes zijn niet bijgevolgd. Maar dit pure karakter geeft de film zeggingskracht en legt de

vinger op de zere plek: de realiteit van Aids binnen onze samenleving. De impact was meetbaar aan de enorme opkomst en reacties van het publiek. Mede daarom is er een grote kans dat Nayza in de toekomst ook buiten Bonaire verspreid gaat worden. In elk geval een Bonaireaanse initiatief om zeer trots op te zijn. Meer informatie: Vivian de la Noy tel: 7177055 of Dennis Martinus tel: 7881012.

Hoofdrölspeelers Daniëlla D. Bissessar en Dennis Martinus.

Dennis en Vivian de la Noy.

Nayza trok de belangstelling van veel media.